

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
26/1690 - BST

Dato
13.04.2026

Uttalelse til Dokument 8:160 S (2025-2026) Representantforslag om skjerpet straff for psykisk vold

Jeg viser til justiskomiteens brev 16. mars 2026, der komiteen ber om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med komiteens behandling av Dokument 8:160, hvor det er fremmet representantforslag om å tydeliggjøre straffansvaret for psykisk vold og avskaffe foreldelse av straffansvar for grov mishandling i nære relasjoner.

Representantene tar opp et viktig tema. Å bli utsatt for handlinger som skader, skremmer eller krenker, eller å bli styrt og dominert av andre, er svært skadelig. Retten til å leve et liv uten slik psykisk vold er en grunnleggende menneskerettighet. Arbeiderpartiregjeringen prioriterer arbeidet for alle skal kunne leve et liv i trygghet høyt. I desember 2023 fremmet regjeringen Støre Prop. 36 S (2023–2024) *Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028): Trygghet for alle*. Stortinget sluttet seg til planen i mai 2024 og regjeringen er godt i gang med oppfølgingen. I mai i fjor la regjeringen frem handlingsplanen *Sjef i eget liv– styrket innsats mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold 2025–2028*. Planen inneholder 29 tiltak, som vi jobber med. Regjeringen vil styrke rettsvernet for utsatte, gi målrettet informasjon om rettigheter og hjelpetilbud og utvikle ny kunnskap for å lage gode tiltak for fremtiden.

Som det fremgår av handlingsplanen mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold, vil regjeringen i løpet av handlingsplanens periode gjennomgå forslagene i NOU 2024: 13 *Lov og frihet*, fra lovutvalget om negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, psykisk vold og ufrivillig utenlandsopphold. Utvalget har fremmet en rekke forslag til endringer i straffeloven og andre lover. Forslagene om å presisere og tydeliggjøre i straffeloven § 266 om hensynsløs atferd og § 282 om

mishandling i nære relasjoner at bestemmelsene omfatter psykiske krenkelser, bør etter mitt syn vurderes som ledd i arbeidet med å vurdere de øvrige forslagene. Det fremgår allerede i dag av både lovforarbeidene og rettspraksis fra Høyesterett at straffeloven §§ 266 og 282 omfatter psykiske integritetskrenkelser. Det er viktig at denne kunnskapen når frem til fornærmede. I dag finnes det flere informasjonstiltak som kan bidra til at personer som utsettes for psykisk vold, får kunnskap om lovverket, sine rettigheter og etablerte hjelpetiltak. Utsatte kan blant annet søke råd gjennom nettportaler som «dinutvei.no» og «ung.no» samt kontakte ulike hjelpetelefoner som volds- og overgrepslinjen (VO-linjen). Sistnevnte har egne nettsider med mye informasjon om nettopp psykisk vold.

I representantforslaget vises det til at lovutvalget om negativ sosial kontroll mv. har gitt uttrykk for at terskelen for å anvende straffeloven § 282 i saker der fornærmede utelukkende har vært utsatt for psykiske krenkelser, er for høy. Som ledd oppfølgingen av handlingsplanen, mener jeg det er viktig å vurdere om terskelen for å anse rene psykiske krenkelser for mishandling som rammes av straffeloven § 282 bør senkes, og eventuelt hvordan dette kan gjøre. Videre har utvalget foreslått endringer i straffeloven § 266 for å bidra til at straffebestemmelsen i større grad anvendes på psykisk vold. Som ledd oppfølgingen av handlingsplanen, vil jeg vurdere om det bør tydeliggjøres at kontrollerende og nedverdiggende atferd kan utgjøre hensynsløs atferd etter bestemmelsen. Dette er et viktig arbeid hvor det er behov for grundige vurderinger for å sikre at lovendringer det måtte være behov for, treffer etter intensjonen.

Lovutvalget om negativ sosial kontroll mv. har ikke foreslått at grov mishandling i nære relasjoner skal unntas fra foreldelse, slik representantene foreslår. Foreldelsesfristen for slike handlinger er 15 år, slik også representantene påpeker. Dersom fornærmede er et barn, begynner fristen først å løpe den dagene vedkommende fyller 18 år, jf. straffeloven § 87. Den klare hovedregelen er at straffansvar foreldes. Dette skyldes blant annet at straffelovgivningen er ment å virke preventivt og at den preventive effekten avtar med tiden. I tillegg blir bevisene gjerne mer usikre etter hvert som tiden går. Det øker sannsynligheten for at den som anmelder et lovbrudd som ligger langt tilbake i tid vil oppleve at saken blir henlagt – selv om lovbruddet er unntatt fra foreldelse. I mange sakstyper er også det å prioritere nyere saker, den beste bruken av politiet og påtalemyndighetens ressurser. Å fravike hovedregelen om at straffansvar foreldes, krever en svært god begrunnelse. Jeg avviser ikke å se nærmere på forslaget fra representantene, men etter mitt syn er det viktigste i første omgang å prioritere en vurdering av de forslagene som lovutvalget mener at vil styrke rettsvernet for de som utsettes for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold og ufrivillige utenlandsopphold, slike det fremgår av regjeringens handlingsplan.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur